

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona és a hazai Tanítók
Országos Bizottságának

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Felelős szerkesztő: EMBER JÁNOS,
KIHEZ A LAP SZELLEMI RÉSZÉT ILLETŐ KÖZLEMÉNYEK KÜLDENDŐK.

Rákos-Szt-Mihály; (Pest-m.) a szerkesztővel személyesen értekezhetni
csütörtökön d. u. 2–4-ig. Bpest, VIII, Pál-utca 4. 3 em. 18.

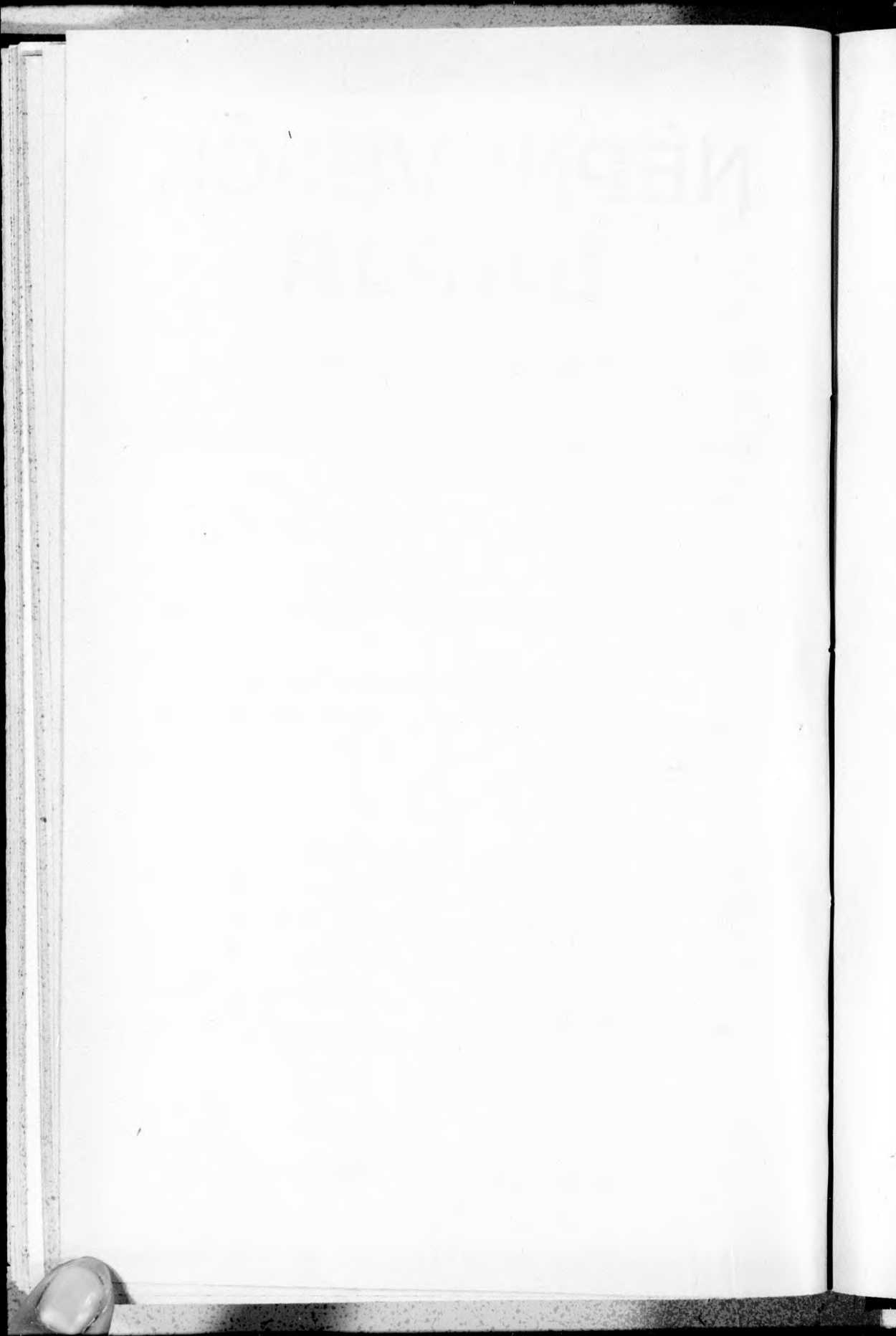
Kiadó a „HUNNIA“ NYOMDA,
HOVÁ AZ ELŐFIZETÉSI DIJAK, REKLAMÁCIÓK, HIRDETÉSEK KÜLDENDŐK.
(VI., Teréz-körút 3., Kemnitzer-utca sarok.)

A Népnevelők
Budapesti Egyesületének tagjai
tagilletményül kapják e lapot.

Nem tagok előfizethetnek
a kiadónál
1 évre 8 kor., 1/2 évre 4 kor., 1/4 évre 2 kor.-val

BUDAPEST, 1900.
„HUNNIA“ KÖNYVNYOMDA (SEBŐK és MŰNZ)
VI., Teréz-körút 3 szám.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

Felelős szerkesztő: Ember János.

A Népművelők Budapesti Egyesületének s az Orsz. Bizottságnak hiv. közlönye.

Megjelenik e lap minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egész évre	8 kor.
Fél évre	4 „
Negyed évre	2 „
Hirdetések díja petit soronként 20 fillér.	
— Kéziratokat nem küldünk vissza. —	

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz :

Rákos-Szt-Mihály alá küldendők.

Előszövegek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz :

A „HUNNIA“ KÖNYVNYOMDA VÁLLALATHOZ :
(VI., Teréz-körút 3. szám alá) küldendők

A Népművelők Budapesti Egyesületének agjai tagilletményül kapják a lapot. — Tagsági s egyéb egyesületi ügyekben szívesen szolgál felvilágosítással GERLEY SZEVEÉR egyes. titkár. — A tagsági díjak DIÓSZEGHY BÉLA pénztárnokhoz VI., Szondy-utca 47. szám alá küldendők.

Kötelességérzet.

A közjavakat általában nem becsüljük úgy, mint a magánjavakat a közkötelességeket nem teljesítjük olyan buzgalommal és lelkiismeretességgel, mint a magánkötelességeket.

Ez a titka annak, hogy a magán-tevékenységen általában nagyobb az áldás, mint a köz (hivatalos) ténykedésen.

A magyarázata a dolognak az, hogy a közhivatalban megkapjuk a fizetésünket akár buzgón, akár kevésbé buzgón végezzük a dolgunkat, de a magán-tevékenységben a jó munka a siker biztosítója, a jólét forrása, az immel-ámmal végzeti silány munka nélkülözés, inség, nyomor, züllés kiindulási pontja. Vannak ugyan példák az ellenkezőre is. A lelkiismeretes munkás nem tud zöld ágra vergődni, míg a stréber meglepő sikereket ér el. Ezek a kivételek azonban csak megerősítik azt az erkölcsi igazságot, hogy a becsületesség (a kötelességérzet alapja) még tisztán anyagi ügyekben is a legbiztosabb záloga a boldogulásnak.

A tanító a köznek munkása. Mint ilyen az emberi gyarlóság hatásának van alávetve ő is. Az ő kötelességérzete sem különb, mint más köztisztviselőé. Általában nem esik kifogás alá; de nem oly élénk, nem olyan erős, mintha az eredmény nyomban jelentkeznék s a jó, vagy rossz következmények nyomban érezhetőek volnának.

A buzdítások — mint minden közpályán — nálunk is elkelnek; de nagyobb szigorra a kötelességérzet ébrentartása végett általában nincs szükség. Laza lelkiismeretű az óra végét leső, örökös vacatióra

áhitó emberek, akik semmit sem csinálnának, ha valaki a sarkukban nem állana, közöttünk is vannak; de számuk nem nagy. A tanítóság megszolgál a kenyeréért. Önbecsérzete sokkal erősebb, hogysen a meg nem érdemelt, meg nem szolgált falatot a szájába tudná tenni.

Am azért még is vannak — és pedig a nagytestülethez mérten elég észrevehető, habár nem feltűnő számban — a kik a tanítói foglalkozásban egyedül a vacatiót tartják jónak, emberhez méltó foglalkozásnak. Ezekért a heverés után pihenni szerető kartársakért szigorította a miniszter közelebb a szabadságolásokat. Ezek a pihenni szerető kartársak abban élesítik az elméjüket, hogy a vacatiozásra okot, vagy ürügyet találjanak. „Családi okok, hirtelen rosszullet, betegség“ stb előszeretettel használt okok és ürügyek a szabadságolásra. Az ilyen kollégákkal szemben teljesen indokol a miniszter nagyobb szigorúsága.

Igaz, hogy a bottal kergetett kopó nem fog nyulat; ámde azért csak hadd szaladjon. Ne legyen a példája ragadós és ne botránkoztasson meg másokat.

Am mindent még e tekintetben sem lehet és szabad a hatalomtól, a hatóságoktól várni. Annak a sokat emlegetett tanítói *közszellemnek* meg kell mozdulnia s éreztetnie kell hatását. Ha az elvállalt közkötelességek nem teljesítése, vagy rosszul teljesítése, a köznek ily módon való megkárosítása époly jogtalan eltulajdonításnak minősítetik, mintha tulajdon elleni kihágást követne el valaki, ha a közszellem hatása alatt megvonja a tanítóság becsülését attól, aki kötelességét nem teljesíti, vagy nem jól teljesíti: akkor olyan nyomást gyakorol a kötelességérzetben gyenge kartársakra, hogy hatósági szigorúságra nem igen lesz szükség.

Az iskolai nevelés vallás-erkölcsi alapon.*)

Annyira általános a vágy, a törekvés, a vallás-erkölcsi alapon álló nevelés mélyítésére s ez uton a társadalom javítására, hogy annak szükségét hangoztatnom szinte felesleges.

De hát nem tette-e meg az iskola e tekintetben eddig is a maga kötelességét? Nem tartotta-e meg a törvény által hitoktatásra kitűzött órákat?

Ilyen és ezekhez hasonló kérdések támadnak önkénytelenül a kutató lelkében. Mindenekelőtt önmagunkkal akarunk számot vetni, mert mi csak azokat a bajokat orvosolhatjuk, csak azon hibákat javíthatjuk, melyeket önmagunkban fedezhetünk fel. A melyeket a kor szelleme, a család, a társadalom az ő rossz példáival gyakorol a vallás-erkölcsi ne-

*) Felolyvasztott a Népn. Bp. Egyes. paed. szakosztályának f. é. április hó 28-án tartott gyűlésén.

velés hátrányára, mi egy csapásra meg nem szüntethetjük, de igenis mienk az iskola s ennek belső életét, működését hatalmunkban áll és közelebbünk is úgy berendezni, hogy a külső káros hatásokat ellensúlyozva, ott ne csupán pallérozott eszű, de a szó legnemesebb értelmében melegen érző és istenfélő embereket nevelhessünk.

Sokan keveslik a hitoktatásra szánt időt, s vannak, kik az erkölcs-tant azonkívül önálló tárgyként kívánják tantervünk keretébe beilleszteni. Legtöbben azonban magát a hitoktatás tantervét és módszerét támadják.

Hogy hitoktatásunk nem minden tekintetben felelt meg a nevelés és oktatás követelményeinek, hogy az üres szótudás a szívet egy példánnyal jobbra nem teszi, belátták azt maguk a hitoktatók is és újabb időben örvendetes mozgalom indult meg e tárgy javítása céljából minden felekezeti körben.

Azonban a legujabb, legsikeresebb felekezeti oktatás mellett is még mindig nagy feladat vár a vallás-erkölcsi nevelés terén a tanítóra. Az a néhány hitoktatásra szánt óra életre keltheti a gyermek lelkében az igaz vallásosság és nemes erények szunnyadó csiráit, de hogy azok szépen fejlődhessenek s nyom nélkül el ne pusztuljanak, tartós és állandó hatásra, a tanító gondozására van szükségük. Épen azért az erkölcs-tannak önálló tárgyként való tanítása sem hozná meg a kívánt sikert, legfeljebb a munkaidő szaporítását s a népiskolának egy újabb tudományággal való megterhelését vonná maga után.

Hogy a gyakorlati megoldás terén e tekintetben is még mindig csak a jó akaratú igyekezet és fejlődés stadiumában állunk, nem olyan nagyon esodálatraméltó dolog. Iskoláink aránylag rövid idő alatt nagy reformokon, nagy átalakulásokon mentek keresztül. Ezen átalakulások közben egy-egy új eszme igazságától elragadva könnyen estünk egyik végtérből a másikba. A felvilágosodás, az ismeretszerzés, a tudvágy kielégítése szempontjából egész mohósággal annyira belemélyedtünk a bennünket környező tárgyak vizsgálatába, bonczolgatásába, hogy csak nagyon ritkán emeltük fel tekintetünket a rögről a földön tutra, a megfoghatatlan örök igazsághoz, a mindenek teremtőjéhez.

Olyan aprólékos részletekig bocsátkoztunk tanításunkban a tárgyak szemléltetésébe, hogy ma akárhányszor ezt már nem csupán eszköznek tekintik az ismeretszerzésre, hanem a tanítás célja maga a szemléltetés. Nem elég, ha valamely tárgyról azt mondjuk, hogy sima vagy érdes, hanem oda adjuk a gyermek kezébe, hadd győződjék meg róla, hadd tapintsa meg, mert csak a tapasztalaton nyugvó ismeret az állandó. Külön eszközeink vannak a különféle tárgyi tulajdonságok és alkok szemléltetésére s gondosan be van osztva részletes tantervünkbe, tankönyveinkbe, hogy az érzékeink alá eső tárgyak közül mikor melyikre kerüljön a sor, hogy azoknak lehetőleg minden külső tulajdonságait szemléltethessük.

De vajjon van-e és hol gondoskodva arról, hogy a lélek és a szív nemes tulajdonságai közül melyeket, milyen alakban, milyen sorrendben, milyen módon kelljen mulhatlanul bemutatnunk, ismertetnünk s a gyermekek szívébe, lelkébe mintegy beültetnünk.

Itt bizony meg kell vallanunk, hogy még mindig csak általános

elvek, nézetek vezetnek bennünket, hogy úgy az anyag minősége, mennyisége, mint feldolgozása tekintetében egészen egyéni felfogásunk, egyéni buzgalmunk s véletlenül előforduló esetekre vagyunk utalva.

Lelkes, buzgó és kiváló tehetségű tanítóink közül tagadhatatlanul sokan megtették e tekintetben addig is kötelességüket s jutalmul örömmel tapasztalhatták, hogy megfelelő siker koronázza munkásságukat, de hatásuk, mint az előadó művészeké, csak hallgatóikra, illetve egy-egy helység néhány nemzedékére terjedt ki, s reánk, utódokra legfeljebb csak az elv fontosságának elismerése jutott. Legalább ha tankönyveinket átlapozzuk nagyon kevés helyen találjuk fel működésük nyomát.

Legtöbb iskolában az erkölcsi nevelés a társas együtt működést lehetővé tevő külső iskolai fegyelm fenntartására és az ugynevezett fegyelmi esetek elintézésére szorítkozik. Amde ezek a fegyelmi esetek a tanító ítélőképességét és bölcsességét erősen próbára teszik. Megnehezíti a tanító helyzetét a csalhatatlan bizonyítékok hiánya, mert a gyermekek tanuskodására nem mindig lehet építeni. Sokszor egyik-másik iránt érzett rokonszenyüktől indítatva önmagukkal elhitetnek némely dolgokat, s azokat, mint valóban megtörténtet adják elő.

Volt rá eset, hogy egyik kis tanítványom hazamenetelkor keserves sirással kereste karmantyuját, s nem mert haza menni nélküle, mert ő biztosan tudja, hogy elhozta. Azok közül, akik keresni segítettek, négyen-ötön egész határozottan bizonyították, hogy ők látták, mikor iskolába jött, a nyakába volt akasztva, s látták azt is, hogy N. elvette, játszott vele, s a köténye alá dugta. Bizonyosan magával vitte. És másnap a gyermek szégyenkezve jelentette, hogy a karmantyuja otthon volt, tegnap otthon feledte.

De nem mindig van ilyen kimenetele a dolognak, s sokszor a legjobb akarattal hozott, de lényegében igazságtalan ítélettel a gyermeknek egész erkölcsi életére kiható nagy kárt okozhatunk. Ezért nem is igen örülünk az ilyen fegyelmi eseteknek. Bajos a hibát akkor orvosolni, mikor már meg van, talán szokássá is vált, jobb azt kikerülni, megelőzni. Aztán a gyermek is szereti a sensatiót s nagyon hajlandó annak előidézésében tevékeny részt venni. Így ha a gyakori panaszoknak feljelentéseknek helyet adunk a kölesönös szeretet, elnézés, támogatás helyét egyik részről könnyen besugás, árulkodás, másrészről tagadás, viszonyvadás és hazugság válthatják fel. Általában véve igen helyes az a vélemény, hogy legjobb iskola az, a melyben legkevesebb fegyelmi eset fordul elő.

Az erkölcsi nevelésnek kétségkívül az volna a legrövidebb, legcélszerűbb útja, hogy a nevelő ne csak tanítsa és megszerettetni igyekezzék a jót, de gyakoroltassa is növendékeivel, s hogy erre ő maga nézeteihez hiven cselekedeteivel, életével is példát adjon.

Ez volna a nevelés ideálja, de az iskolában a gyakorlati kivételhez hiányzik az idő és az alkalom. A tanító példája, bármilyen szép erényekkel ékeskedjék is, csak az iskolai élet viszonyaira terjedhet ki. Lehet külső megjelenésében, viselkedésében, modorában mindig követésre méltó, lehet tanítványaival szemben igazságos, méltányos, következetes, de ezekkel még mindig nem merítette ki azon szép és jó

tulajdonságok sorozatát, melyekért ő maga is lelkesül, melyeket magán életében követ, s melyeket növendékeire is átruházni szeretne.

Itt fejtegethetném még azt is, hogy iskoláink tulz-sufaltsága majdnem lehetetlenné teszi az egyes növendékek egyéniségének alapos megismerését, de erre nem vesztegetem az időt, mert meg vagyok győződve róla, hogy az én szavaim bármilyen szépen hangzanának is, a helyzetten nem változtathatna, s méltányos kívánságaink e tekintetben még jó ideig csak jámbor óhajtások maradnak. Mi most csak olyan megoldásra törekedhetünk, minőt viszonyaink s életkörülményeink megengednek, t. i. miként lehetne a tömegre hatva, az egyéneket nevelni?

Én azt hiszem örömmel üdvözölhetjük azon eszmét, melyet az új népiskolai tanterv szerkesztői kifejtettek, hogy a népiskola minden tantárgyának legyen erkölcsi alapja, azaz teljesen benső összeköttetést hozunk létre az oktatás és erkölcsi nevelés között. Ez az új tantervnek egyik legbecsesebb eszméje, melynek sikeres gyakorlati megoldása a legközelebbi jövő feladata.

Tantárgyaink között vannak olyanok, a melyek eddig is e két cél egyesítésére törekedtek, erre mintegy ráutalták a tanítót. Ilyenek az olvasókönyvek, a történelem, a beszéd és ért. gyakorlatok.

Olvasókönyveinkben volt néhány erkölcsképző, jellemfejlesztő olvasmány, melyet újabb időben egy különben szintén helyes és indokolható irány, a népmesék és népmondák tulhajtása teljesen kiszorított. Sorsukat meg is érdemelték nem tartalmuk, hanem alakjuk s rossz nyelvezetük miatt.

A népmesék és mondák, mint népünk szellemének, gondolkozásának, érzésének kifejezői, mint nemzeti szókincsünk őrei kétségkívül szintén helyet foglalhatnak olvasmányaink között, de csupán azok, melyeknek egyszersmind erkölcsi tartalmuk és becses. Azok, a melyek szép és jó gondolatok ébresztésére legesekélyebb alkalmat sem nyújtanak, csupán szórakoztatásra valók, maradjanak csak továbbra is kizárólag a tudomány szolgálatában, azokra népiskoláinkban szükség nincsen. Én legalább semminemű tanulságot sem tudnék meríteni „A kis gömböc” történetéből, vagy „Babszem Jankó kalandjai”-ból. Ezeket a népmeséket és többi ismeretterjesztő olvasmányainkat jól meg rostálva, elég helyet nyernénk olvasókönyveinkben a gyermekéletből meritett s megragadó példákba burkolt erkölcsnemesítő olvasmányok számára.

Az ilyen példák pótolhatják leginkább a való életet. Maga Jézus is ilyen példázatokban tanított. Hires egyházi szónokaink gyermekistentiszteleteken ilyen példákkal igyekeznek ma is a gyermekek szívére hatni s abban a vallásosságot, mely minden erényt magában egyesít, ébreszteni. Így említette fel többek között a Kolozsvárt nemrég tartott missió alkalmával egy jezsuita atya követendő például az ifj. Wukaszowich történetét, ki a gyermeki áldozatkészségnek egyik legszebb példáját szolgáltatta.

Olvasókönyveinkben eddig is találtunk olyan olvasmányokat, melyek, a nélkül, hogy az erkölcsi szabály nagyon előtérbe tolokodnék, éppen a bennük lefolyó cselekmény erejénél fogva a lélekre nemesítőleg, s irodalmi becsükkel az izlés finomítására fejlesztőleg hatnak.

Nem képzelek úgy külalakja, behizelgő nyelvezete és tartalmára

nézve bájosabb kis mesét kicsinyeink számára a gyermeki engedeimeség feltűntetésére Pósa Lajos „Kis gidá“-jánál.

Van-e meghatóbb s a gyermek lelkét jobban megindító történet Jókai „Koldus gyermek“-énél vagy „Az árvá“-nál. Az előbbiben a tulvilágban való vallásos hit, az utóbbiban az árva fiu önfeláldozó hálája, szeretete a lelkek mélyére ható s követésre serkentő mamentumok.

Van-e szebb minta magyar gyermekeknek Arany „Toldi“-jánál, ennél az erős, hatalmas gyermeknél, ki ereje teljes tudatában gyöngéden hajlik meg az anyai szeretet hatalma alatt. Ezalatt természetesen nem azt értem, hogy talán Toldit egész terjedelmében vihetnők be a népiskolába, hanem pl. mint a hogyan azt Peres Sándor b. s ért. gyakorlatban feldolgozta.

Ezekhez méltán csatlakozhatnak Radónak olaszból fordított remek kis olvasmányai is.

En csak úgy találokra válogattam mintául ezeket, de hiszem, hogy gondos utánjárással még több hasonló értékes munkát is találhatunk olvasókönyveinkben.

Méltatlanságot követnének el, ha e helyen Vaday József nagybecsű munkáját fel nem emliteném, melyet felsőbb osztályainkba jelenlegi olvasókönyveink mellé kiegészítőül szeretnék bevezetni.

Ilyen módon kellene minél több mintát állítani a gyermek elé alsóbb osztályainkban is a felebaráti szeretet, a testvéri egyetértést az önzetlenség, a szerénység, az őszinteség, a könyörület, az alázatosság, a szolgálatkészség; a pontosság, a rendszeret, a türelem, a háziaság, a tapintatosság, a figyelem, az előzékenység, mértékletesség, takarékoság, kötelességtudás, a szegénység elviselésére való bátorság s mindazon erények példáira, melyek az ember erkölcsi életét alkotják.

Tudom, hogy nem lehet ezeket mintegy varázsütésre a földből előteremteni, de ha egyszer a működés bizonyos irányban megkezdődik, szívós kitartással idők folytán többek közreműködésével, mint egyebekben, itt is elérjük majd a kívánt sikert.

A történelem-tanítás volt és lesz leghatalmasabb eszköz a tanító kezében a legmagasztosabb érzelmek ápolására. És ez nem is nehéz feladat. Örömmel teljesíti a tanító, mohón szíjja magába a tanítvány. Ez pedig onnan van, mert magyar gyermekeknek ezt az érzést nem kell iskolában tanítani, ennek a tüze ott ég, ott melegít mindnyájunk lelkében. Még a legromlottabb ember is, habár teljes fenségében átérteni nem képes, ezt az egy érzést tisztán megőrzi keblében. Élő példa reá Rózsa Sándor haramia bandája, mely szabadságharcunkban ennek a hatalmas érzésnek rablóvágyát alárendelte.

A tanítónak ilyen iskolában csak az a feladata, hogy a honszerlem lángját éleszsze, nemesitse és öntudatosá tegye. De kiváló hatalom e tárgy a nemzetiségi vidékeken működő tanítók kezében, a hol a történelmi eseményekkel kapcsolatban oly megragadóan kell ismertetni s megkedveltetni nemzeti jó tulajdonságainkat: a lovagiasságot, bátorságot, hűséget, szabadságszeretetet, önfeláldozást, áldozatkészséget, lelki nemesiséget, őszinteséget, hogy az idegen nemzetiségűeket is e szellem hassa át s büszkeséggel vallják magukat magyarnak.

A beszéd- és ért. gyakorlatokat kellett volna első sorban emli-

tenem, mert az alsóbb osztályokban ez volna a legalkalmasabb eszköz a jó tulajdonságok gyarapítására. de sajnos, hogy ennek a tárgynak épen ez az oldala van legkevésbé alkalmasan feldolgozva. Sok helyen a példák hiányzanak, s helyettük erbölcsei szabályok vannak ezimekbe foglalva, az pedig, jól tudjuk, vajmi keveset lendít az erkölcsök javítása ügyén. Itt a hivatott mivelőnek ismét igen szép és munkára érdemes tér kínálkozik.

Hogy a népiskola más tárgyával pl. a természetrajzzal is mélyen nevelő hatást lehet elérni, bebizonyította a „Nemzeti Nőnevelés“ f. é. II. füzetében „A természetrajzi oktatás és az ideálizmus.“ — című czikében a temesvári r. k. felsőbbleányiskolának egy apáczatánitónője. Példái közül idézem a következőt:

„A mai lecke a házi ludról szól. Nehéz lesz a gyermekek figyelmét lekötni, mert mindnyájan ismerik a libát. De ha ügyes fogással sikerül ezen állatot, mint olyant bemutatni, melynek fiziognomiája teljesen kifejezéstelen, semmitmondó, de a mely annál többet gágog, a mi renemjéjét nagyban alászállítja, a melynek szellemi képességei teljesen ki vannak oltva és rovásukra a test kifejlődött, melynek minden mozgása ügyetlen és esetlen és így tovább — kétségtelen, hogy a test erkölcsi célzások és vonatkoztatások a növendékeket gondolkozóba ejtik, a mit egyiknél másíknál pillanatnyi szégyenkedés, és erkölcsi haszonvétel kísér.“

Ki lehet terjeszteni továbbá az erkölsképzést a nyelvtan tanítására is. Ezzel, a nélkül, hogy tárgyunktól eltérnénk, csak változatosabbá és érdekesebbé tehetjük tanításunkat. Vegyünk például egy gyakorlati tanítást az összevont mondatokról.

Mindenek előtt szemlélhető alapon kezdjük a tanítást. Rámutatunk a falra s kérdjük: „Milyen színű a fal?“ A gyermek teljes mondatban feleli: „A fal fehér.“ Ugyan ilyen módon mutatjuk a krétát, egy darab gyölesot, egy gombolyag pamutot, esetleg a havat s miközben a rövidítés czélszerűségét kitejtjük a megfelelő rövid tömondatokból megalkottatjuk az összevont mondatot. Ha aztán az érzékeink alá eső tárgyakon több példával szemléltettük s gyakoroltuk a nyelvtani szabály alkalmazását, áttérhetünk elvontabb dolgokra is.

Mondhatom pl. hogy én csak a jó gyermekeket szeretem. De tudjátok-e milyennek kell a jó gyermekeknek lenni, mert nem mindenki érdemli ám meg a „jó gyermek“ nevet.

Volt nekem egy kedves tanítványom, ki, ha látta, hogy valamelyik társának hiányzik a tolla, ironja vagy gumija, röktön felajánlotta neki a magáét. Ha valamelyik nem tudta a feladatát megírni, olyan szívesen utasította s magyarázgatta neki. Ez már jó gyermek volt, kit előzékenységeért mindenki szeretett. Milyen tehát a jó gyermek? (A jó gyermek előzékeny.)

Egyszer látogatóban voltam egy ismérős családnál. Ott volt az egész társaság, apa, anya, szegény, öreg, vak nagyanya, kis unokái s még más rokonok és ismerősök. Ünneplévén az egyik kis lány a bibliából olvasott, épen Tóbiás történeténél tartott. Szépen hangosan olvasott egy darabig, de egyszer csak megállott s nem akarta tovább folytatni. Hiába volt minden nógatás és fenyegetés, csak lesütötte a

szemét, de nem lehetett rávenni, hogy tovább olvassa. Mindnyájan csodálkoztunk a kis lány makacsságán, mert jó és engedelmes gyermeknek ismertük. Végre is büntetésül a sarokba állították. Mikor nagymamája kiment a szobából hangos zokogás közt így szólt: „Ugyan hogy kívánhatták, hogy Tóbiás történetét szegény nagymama előtt végig olvassam, hogy az ő szeme sohasem gyógyúlhat meg úgy, mint a Tóbiás atyjáé.“

Mindnyájunkat meglepett az a gyöngédség, hogy ez a kis lány inkább eltűrte sok szemrehányást és büntetést, semhogy szegény nagymamájának bánatot okozzon. Ez volt igazi gyöngéd gyermek. Milyenek kell tehát még a jó gyermeknek lenni?

Multkor a mint az utcán mentem csunya szeles időben egy megörnyedt öreg ember haladott előttem. Alig-alig lépegetett szegény. Egyszer a mint az utcasarkon be akart fordulni egy hirtelen szélroham a kalapját lekapta s ha a falhoz nem támaszkodik, még őt is leverte volna. Éppen akkor jöttek a gyermekek az iskolából. Egy fiu nevetni kezdett, de Aladár rögtön a kalap után szaladt, felvette, a port letörölte róla, s olyan tiszteletteljesen adta át, mintha tulajdon nagyatyja lett volna. Az öreg ur elérzékenyedve így szólt: „Köszönöm, köszönöm, édes jó gyermekem! Az Isten meg fog áldani téged jóságodért.“ A nevető gyermek most pirulva huzódott vissza és sokáig bántotta a lelkiismeret, hogy miért nem szaladt ő a kalap után.

Az olyan fiúról, mint Aladár, azt szoktuk mondani, hogy szolgálatkész gyermek. Most már foglaljuk össze s írjuk le, hogy minő tulajdonságai vannak a jó gyermeknek? (A jó gyermek előzékeny, gyöngéd és szolgálatkész.)

A fogalmazás tanítása alkalmával, mikor kis meséket s történeteket iratunk, még több alkalmunk nyílik kettős célunk elérésére, hogy t. i. a gyermeknek, nem csupán szókincse, de egyszersmind szivkincse, de egyszersmind szivkincse is gyarapodjék.

Kisebb-nagyobb mértékben minden tantárgya szolgálthat alkalmat a nevelésre, hiszen már maga a tanulás is erkölcsképző és jellemfejlesztő. Az az erő, az az önuralom, melylyel a gyermek sokszor hajlamain erőt véve, játékvágyát s talán lustaságát legyőzve, valamely feladat megoldására, vagy lecke megtanulására irányítja figyelmét, nevelő hatása, s előkészíti őt az élet nehéz, komoly feladatára, a munkára, mely erkölcsi életünknek egyik nevezetes mozzanata.

Tomcsányiné Czukrász Róza.

Az egy tanítós iskola kérdése.

Az egy és több tanterv vitája befejezéséhez közeledik. Én nem szólok bele, bár a dolog, a melylyel e sorok keretében foglalkozom, nagyon közelről érinti az agyoncsépelet kérdést.

Ha osztottá tudja tenni a tanító osztatlan iskoláját, akkor meg van oldva az egy tanítós iskola kérdése.

De hát itt az a kérdés, hogy tudja-e? Tudja. Merem állítani, hogy Magyarország tanítóinak nagy többsége tudja. De más kérdés: *akarja-e?*

A tanítónek falun, tehát ama helyeken, hol a legtöbb az osztatlan

iskola, annyi a szabad ideje, kivált télen, hogyha — a rendes tanítási órákon kívül — csak egy kevés időt szentel is mesterségének — betudja teendőit ugy osztani, hogy az egységes tanterv keresztülvitelére jut is marad is ideje. De hát hány tanító foglalkozik a tanítási órákon kívül — faluhelyen — tanítás s kivált nevelésügyi kérdésekkel? Adják meg rá a feleletet azok, a kik voltak falusi tanítók.

Én voltam falusi tanító, sok iskolát és tanítót *láttam*; nem is a levegőből beszélek, mikor azt állítom, hogy a legtöbb falusi iskolában a tanítás célja az, hogy a gyermek valahogy megtanuljon írni, olvasni s egy keveset (de igen keveset) számolni S miért van ez így? Látott már valaha valaki falusi iskolában terv szerint működő tanítót? Tán egyet-egyet igen, de én a nagy többségről szólok.

Tessék reászoritani a tanítókat, (csak a fiatalját értem, mert az öregebbjének már ugy is hiába), hogy részletes tanmenetet állítsanak össze. Ekkor aztán ki fog tűnni, hogy ha a tanítók a többség, ha nem szóról-szóra betüröl-betüre, de a lényegét elvégezhetjük egy tanterv szerint is. Csak hogy az a baj, hogy azt sem tudják sokan, mi az a lényeg. A legszomorubb pedig az, hogy maguk a *tankönyvirók* sem tudják.

Soha sem felejttem el, hogy egy izben, R. faluba, két részre osztott iskola IV. V. VI. osztályaihoz hívtak meg tanítónak. Elfoglalva állásomat, az első teendőm természetesen az volt, hogy tájékozódást szerezzek kötelességeimről, azután kipuhatoltam, hogy miből mennyit tudnak már tanítványaim. (Évközben foglaltam el állásomat). A legelső természetrajzi órán kértem az ötödik osztálybeli tanulót: Miről tanultatok a múlt órán? „Azt felelte: a nyul eléggé ismeretes.“ Hát többet nem tudsz? Nem, ez van a könyvben. Megnéztem a könyvet, ma is emlékszem rá. Seidel Pál írta s láttam, hogy a könyvben is csak annyi van írva. Néztem a többi állat leírását, hát uram fia, minden állat bent volt; de mindenikről csak egy-két mondatot ír s a legtöbbjéről olyan formán mint a nyulról. Miért adnak ilyen könyvet a gyermek kezébe? Hiszen ilyen könyvek használata meljett még azt is elfelejti a tanító, a mi keveset tanult a módszertanból. A külön tanterv helyett adjon jó módszeres utasításokat s jó vezérkönyveket a miniszterium az életbe-léptetendő új tantervhez. Rendeljek el, hogy a tanító, fogja, vagy löjje meg azt a nyulat (vagy kérjen kölesön) s aztán adja a gyermek kezébe, ki azt, mit rajta lát mondja el mind; (a tanító csak vezesse) simogassa meg, nézze meg füleit, fogait, hátsó lábait s farkát; azután vezesse ki a tanító a gyermeket a mezőre, erdőre s ott mutassa meg neki a nyulat. Majd akkor többet tud róla a tanítvány.

Az osztott elemi népiskolákra kiadott (vagy kiadandó) tervezet, hogy a természetrajznál maradjak, meg igen szépen határozza meg ugy az V. mint a VI. osztály anyagát s ennél kevesebbet az osztatlan iskola tervében sem lehet, sőt nem is szabad mondani. De azt már tájékozásul igen is itt is megtehették volna. mint azt p. t. a nyelvtanítás anyagánál nagyon részletesen megtették, hogy nemcsak a Lüben-féle elveket írják oda; hanem magát a *tanításanyagát* is. Vagyis, hogy pl. az V. osztályban a tanító ne tanítson mást szeptembertől januárig mint a kutya, a macska, a ló, a tehén, a disznó, az egér, (esetleg nyul) a galamb, a

lud, a gyík, a vízi sikló, a béka, a ponty, a cserebogár, a méh és selyemhernyó leírását. Februárban és márczius elején: a kósó, kén, kőszén, mészke és vas, márczius derekától májusig (közvetlen szemléltetve a természetben) a hóvirág, ibolya, kökörcsin, mogoró, szamócza mandula, (barack) alma, (körte) cseresznye, orgona, gyöngyvirág, nőszirm és galagonya leírását. Végre a nevezetesebb erdei fákat (csak megnevezve s persze az erdőben hemutatva).

A kiadandó „utasítás” ne legyen utasítás, hanem *utmutatás* a tanítónak arra, hogyan vonja össze pl. az V. és VI. osztályokat egy természetrajzi órára. Mondja meg, t. i. hogy míg az ötödik osztály a kutyáról tanul (egy eleven kutyáról), a hatodik osztály figyel s az ennek ismétlésül szolgál s nyomban utána a faj és természeti főbb jelleget vonatja el a tanító a VI. osztályal s ezeket alkalmazva a farkasra és rókára s (megmondatra persze a különbségeket is), így vonatja el a kutyaféle husevők jellemző tulajdonságait. Hasonlóképp jár el a *macská val*. Míg az V. osztály egy eleven macskáról tanul, a hatodikkal macskafélék jellemző tulajdonságait mondatja el s alkalmazza a vad macskára, hiuzra stb. Mikor az V. osztály a kutyát s a macskát hasonlítja össze, a VI. osztály a husevők rendjének jellemző tulajdonságai vonatja el s kialakítja a *rend* fogalmát. Előbb azonban az olvasókönyvből olvastasson (akár III—IV. osztályal is, de a hatodik figyeljen rá) néhány husevő ragadozóról. Így három órán, a mi három félóra, az ötödik osztály kété, a hatodik pedig öt-hat esetleg több állatot ismer meg s ez utóbbi egy rendet is.

Ugyanilyen összevonást csinálhatna a természettannál is, ha az ötödik osztályban meghagyták volna. De a földrajznál a IV—V. osztályokat midig összevonhatja; a történelemnél az V-iket, az olvasásnál a III. és IV-et, az V—VI-ikat. Ének a négy felső osztálynak együtt lehet, valamint az I—II. osztálynak is, éppen úgy a tornánál is (ugyanegy órán) a kisebbek játszanak egy tornajátékot, a nagyobbak szabadrend és szorgyakorlatokat végeznek. (óra végén a nagyobbaknak is $\frac{1}{4}$ órai tornajáték.) A rajzból mindig összefoghatja az I—II. — a III—IV. és az V—VI. osztályokat. A szépírásból a két alsót és a négy felsőt, a kézügyeségből hármat—hármat. A számolásból és mérésből is két—két osztály gyakran együtt tanulhat. A nyelvtanból az I—II. a III—IV. s az V—VI. mindig együtt haladhat.

Az így vezetett osztatlan iskola tanítója mindenkor elvégezheti az osztott iskola tervezetében kijelölt anyag lényegét, sőt nemcsak elvégzi, de a mi fő, tudják tanítványai s e tekintetben sokkal fölötte fog állni az osztott iskolának, mert a tanítványok gyakran hallják ugyanazon dolgokat.

Az egy tanító iskola kérdésének ez a veleje. A kérdés nagyérdekű. Hálás dolog lenne véle tüzetesebben is foglalkozni.

Magyar József.

Tanító gyűlések.

I.

A Nép. Bp. Egyes. paed. szakoszt. gyűlése.

A „Népnevelők Budapesti Egyesületé-“nek paed. szakosztálya április 28-án Schön József elnöksége mellett gyűlést tartott. Tárnya volt a gyűlésnek az erkölcsi nevelés kérdése. Előadó: *Tomcsányiné Úzkrász Róza*. A hallgatóság feszült figyelemmel hallgatta és élvezte a mindig érdekes felolvasást s befejezése után melegen üdvözölte a felolvasót, aki megígérte, hogy a jövő iskolai évben a phonomikai tanítást fogja úgy gyakorlatilag bemutatni, mint elméletileg ismertetni. Az előadó felolvasásához röviden hozzászóltak: *Tomcsányi János, Lakits Vendel, Sretvizer Lajos és Peres Sándor*. Mindegyikük kiemeli a kérdés fontosságát s általában egyet értenek a felolvasó elveivel s azok kiviteli módjával, de szükségesnek tartják a részletkérdések alapos megvitatását.

Sretvizer jelzi, hogy ő a bűnöknek példákkal való szemléltetését károsnak tartja a gyermekre, az előadó viszont az ily példák mellett érvel.

Tomcsányi János az erkölcsi nevelés érdekében fölöttébb szükségesnek tartja, hogy a tanító és hitoktató közt a legnagyobb egyetértés legyen s erkölcsi kérdésekben egyöntetűen járjanak el.

Peres Sándor a népmeséket veszi védelmébe, amiket az előadó inkább más mesékkal akar helyettesíteni, amikben az erkölcsi tanulság jobban kidomborodik. *Peres* a népmese megtartását akkor is ajánlja, ha semmi erkölcsi tanulság sem volna abból levonható, hadd gyönyörködjenek abban a gyermek! A mesék mellett a gyermek környezetének nagy nevelő hatását kellene tanításunkban jobban kidomborítani; az asztal, a szék emlékeztesse a gyermeket a hálára az iránt, aki azt készítette. Indítványozza, hogy a szakosztály tartsa e kérdést napirenden s vitassa meg a részletkérdéseket alaposan.

A szakosztály ez értelemben határoz s a további megvitatást más gyűlésre halasztja.

Buza János

II.

A „Budapesti (budai) Tanítóegyesület“ f. évi április hó 26-án tartotta tavaszi közgyűlését a II. Margit-köruton levő elemi isk. tornatermében *Koncsek Lajos* elnöklete alatt. Az elnök megnyitójában szorgos munkára serkenti a tagokat, majd felhívja ezek figyelmét a külföldön tapasztalható nevelés és oktatásügyi új vívmányok és haladásokra, ajánlja ezeket a tagok figyelmébe. — Az elnöki jelentésekből kitűnik, hogy a tél folyamán rendezett pszichológiai előadásokat, melyeket *Alexander Bernát dr.* egyet. tanár tartott, 597 látogató hallgatta. Az előadásokról *Vaskó Bertalan* jegyző készített magvas jegyzeteket s ez az évkönyvbe be fog vétetni. A fő- és szék. törv. hatósága kulturális célokra ez idén ismét 200 frtot utalványozott az egyesületnek, ennek hova fordítása fölött a közgyűlés úgy határozott, hogy kimondotta, miképp az összeg fele a télen rendezendő népszerű felolvasások díjazására fog

fordítatni, míg a másik fele az egyesületi elnöknek adatik oly czélből, hogy a párisi kiállítás tanulmányozásában segítsék, de tanulmányáról az egyesületnek részletesen beszámolni tartozik.

Szabó Lajos szabad előadásban ismertette a külföldön észrevehető újabb paedagogia törekvéseit s előadásában a gyermeki lélek megfigyeléséről, a jövő iskolájáról, az iskolai séták és kirándulásokról, a gyöngelméjük oktatásáról, a népnevelésben észlelhető nemzeti törekvésekről beszélt élénken és igen tanulságos fejtegetésben. Nagy figyelemmel hallgatott előadását a közgyűlés zajos éljenzéssel köszönte meg.

A főv. tápdijas iskolás-gyermekek erkölcsi felügyelete tárgyában kiküldött hármás bizottság jelentését *Bárány* Zsigmond bizottsági előadó ismertette. A jelentés szerint elkerülhetlenül szükséges volna, hogy az iskolák vezetői-igazgatói a kerületi választmányba hivataluknál fogva behívassanak. A részletek kidolgozásán most dolgozik a bizottság. A jelentést a közgyűlés tudomásul vette.

Több oldalról hangzott fel panasz, a most használatban levő új fajta mulasztási naplók czélszerűtlensége felől. E tárgyban kiküldött bizottság jelentését *Szabó* Dezső terjesztette be írásban, reá mutatván a napló hiányaira egyszersmind ezek helyes kijavításaira. A jelentést a közgyűlés szintén tudomásul vette s egyuttal kimondotta, hogy felterjesztést intéz e kérdésben a főv. tanácshoz s bemutítja a napló javított tervezetét s kéri fogja annak elfogadását.

Rácz József pénztárnok jelentése szerint az egyesület vagyona 17-104 kor. és 8 fillér, bele számítva az idei bál jövedelmét, mely 494 kor. 39 fil. tett ki.

Pályázatra a következő tételt tűzte ki a közgyűlés. A gyermeki lélek ébresztése, képzelő erejének fejlesztése, valamint érzelmi világának nemesítése szempontjából tárgyalassék az elemi népiskolába való meséltetés czélja és fontossága; ugyane szempontból soroltassanak fel az elemi népiskolába való s legczélszerűbben tárgyalható mesék (Népmesék.) A gyermekek értelmi fejlettségének szemelött tartásával jelöltessék meg külön-külön minden (I—VI.) osztálynak meseanyaga s adassék külön utasítás arra nézve, hogy az egyes tanítási tárgyaknál mi-féle népmesék alkalmazhatók legczélszerűbben s miképen kezelendők azok? A mesék keretébe illeszthető történeti adomák felsorolása kívánatos. — Pályadíj 200 korona. Pályázati határidő 1901. január 1. Csupán az egyesületi tagok pályázhatnak. Végül a Magyar orsz. Tanítók Orsz. biz.-ba az egyesület képviselőjére bevélasztottak: *Patacsics* János, *Magyar* József és *Bárány* Zsigmond.

Budai tudósító.

III.

A „*Zemplén-vármegyei tanító-egyesület felső köre*“ a napokban tartotta Gálszécsen tavaszi gyűlését.

A gyűlés főbb tárgyai:

Neitwirth D. Anna gálszécsi állami iskolai tanítónő bemutatta *Czukrász* Róza fonomimikai módszere szerint vezetett osztályát; még pedig végezett hangoztatási gyakorlatokat, betűismertetést, a betűk szóba vonását, bemutatta az általa eddig elért eredményt, ezzel kapcsolatban *Todeszky* Erzsébet nagymihalvi állami tanítónő a fonomimikai

és a legtisztább erkölcsöket nem vagyunk képesek a mai világban más-ként bevinni, mint a vallás segítségével. A vallás a jelenlegi és jövő élet szankciójával ellátott szent ital: abba csepegtetjük az erkölcs keserű cseppjeit: akkor is az lesz az édes, mézes élet forrása.“

Zsilinszky Mihály kultuszministeriumi államtitkár hasonló alapigazságból indult ki a bányai ev. egyházkerület idei közgyűlésén tartott hatásos megnyitó beszédében. A régi hitbuzgóság apad, az egyházi kötelek lazulnak. Az anyagi érdekek, tulságos ápolása mellett háttérbe szorultak a szellemi érdekek, a minék végzetes következményei lettek a társadalom minden rétegében. Új törvények, új eszmék, új kötelesek, új terhek, vágyak és élvezetek keletkeztek, amelyek szintén kedvezőtlenül hatottak a nép erkölcsére és egész életmódjára. Az áldozatkészség általában lelohadt s mindenki az államsegélytől várja a boldogulást. A községekben a templom és egyházak elhanyagoltattak; de viszont a szórakozásra és mulatságra alkalmas helyek, korcsmák tömegesen emelkedtek. És amíg azokban a látogatók száma évről-évre fogy, ezekben ijesztő módon szaporodik. Az alkoholizmus háborítlanul folytatja romboló munkáját. A családok anyagilag és erkölcsileg pusztulnak, a vadházasságok szaporodnak, fölbomlik a lelki béke és romlik a vagyoni jólét. E bajok elhárítására a komoly, céltudatos és tervszerű evangéliumi munkát jelöli meg az államtitkár. Bele kell markolni a bajok tömegébe s meg kell küzdeni az összes nehézségekkel. Ez azonban a nagymérvű sülyedés mellett csak lassan és fokozatosan történhetik meg s ahhoz, hogy a kellő eredmény mutakozzék, nagyon sok tényezőnek kell összeműködnie. Be kell tehát vonni az összes tényezőket az átte-mertés és reformálás nagy munkájába.

És a reformálás e nagy munkájában a népiskolák minden esetre jelentős szerepet játszanak.

A „Nemzeti Iskola“ nyomán mint értesülünk, a tanfelügyelőségi tollnokok legközelebb részletes emlékiratot terjesztenek Wlassics miniszter elé, melyben kérik, hogy már elévült fizetési rendszerüket a változott drágasági viszonyok arányában miniszteri rendelettel módosítsák, — hogy a tanfelügyelői pályát mindenki sorrendileg a tollnokságon kezdje s csakis fokozatosan, mert nekik egyedüli jutalmuk csakis az igazságos előléptetés s a szokatlan beékelés különben is egy pályán sem oly gyakori, mint náluk. Szerintük — hazánkat összehasonlítva a külfölddel felekezeti és nemzetiségi szempontból — nálunk sokkal nagyobb szükség van jól szervezett tanfelügyelőségekre; mert ha igaz, hogy a jó tanító teszi az iskolát, úgy kétszeresen igaz, hogy a jó tanfelügyelői intézmény teremti a jó nemzeti tanügyet. Egy jó tanfelügyelő bizonyára fölér egy kisebb közművelődési egyesület hazafias működésével. — Remélik, hogy a kormány nem kifogásolja fizetésemelésüket, hogy maguk a generálisok is bizonyára belátják, hogy a tanfelügyelőségi tollnokoknak sokkal nagyobb és sürgősebb szükségük van fizetésemelésre, mint az aránylag fiatalabb s már eddig is sokkal jobban javadalmazott hadnagyoknak, kik még azzal is előnyben vannak, hogy eléjük nem léptetnek civileket kapitányoknak.

Dobos János.

IRODALOM.

A **Dedek-féle Szentek életéből** megjelent a 6. 7 és 8 füzet. Ismételtelen van alkalmunk e jeles művet a t. közönség figyelmébe ajánlani. Most, midőn az újabb három füzet fekszik előttünk, jól eső elégtelenséggel kell jelentenünk, hogy a vállalat a legvérmesebb reményeknek is megfelel. Illusztrációi, kivált a füzetek elejét díszítő teljes képek, valósággal művészi reprodukciók. A képek megválasztását különösen ki kell emelnünk, mert azokban bizonyos következetességet látunk. Nem csupán a vallásos érzés, hanem a műélvezet is kellő kielégítést talál bennök. Ha a vállalat ily módon folytatja a megválasztást, akkor a **Dedek-féle Szentek Élete**, a mellett, hogy az épületes irodalom kiváló alkotása, a régi és modern festők legkitünőbb műremekeinek gyűjteménye, valósággal az egyházi művészettörténelem segédkönyve, a műpártolóknak szalon-asztalának díszjele lesz. A 6-ik füzetben **Berettini sz. Martina** című képét látjuk, mely a vallásos ihletet örökíti meg. A 7-ik füzet a realiztikusabb irányu **Fr. S. Piombo sz. Agatháját**, a 8-ik az oltárképek nagy mesterének, **Sancheznek** képét: **a szervita-rend alapítóit** mutatja be. Kiemelendő még a 6-ik füzetben a **Szalézi sz. Ferenczet**, **Nolaszkói sz. Pétert** és **sz. Brigittát** ábrázoló modern képek. A 7-ik füzetben **sz. Balázs**, **Korsini sz. András**, **Jeruzsálemi sz. Veronika** és a **Japáni vértanúk** ábrázolásai, míg a 8-ik füzetben **sz. Skolasztika** és **sz. Benedek** társalgását feltüntető kép, meg **sz. Apollonia** klasszikus feje köti le figyelmünket. Elismeréssel kell adóznunk annak a bájos képnek, melyet a 6-ik füzet részére jeles illusztrátorunk **Cserna Károly** rajzolt meg s mely február havának jelképes magyarázatát képezi. Tudjuk, hogy a kath. egyház február havát a fájdalmas Szűznek szentelte. Ezt a gondolatot jeleníti meg **Cserna** rajza. A szenvedés virágai, a lotusz, kaktusz és bogáncs által alkotott keretben a keresztfa tövében térdel a fájdalomtól megtört Istenanya; a keret felső mezejében pedig újának holttetemét tartja ölében. Az első kép a szerető, a másik a gondos anyát tünteti fel. — A művelt **Dr. Kiss János** egyet. tanár adja. A megrendelések hozzá intézendők (Bpest, VII. Rottenbiller-utca 5 a.) A gyönyörű kiállítás a Pallas társaságot dicséri.

VEGYESEK.

— **Az igazgatói lakásokat** csak ugyan meg fogják szüntetni. A székes-fővárosi törvényhatósági bizottsága legközelebbi gyűlésén **Polónyi Géza** indítványára ily értelmű határozatot hozott. — A mi véleményünk az, hogy az igazgatót az ügy kára nélkül az iskolai épületből kitudni nem lehet s csak sajnálni tudjuk, hogy a fővárosi tanítószolgálat a kis ujját sem mozdította meg ezen takarékoskodás veszélyének elhárítása érdekében.

— **Halálozás** **Ujfalussy Andor** székesfővárosi tanító a múlt hó 11. napján 23 éves korában tragicus véget ért: csolnakázás alkalmával a Tiszába halt. Az elhunyt fiatal kollega képzett és törekvő tanító volt, kit tanító-testülete (a III. Lajos u. tanító-testület) is őszintén becsült és szeretet. Ennek jeléül az elhaltnak lelkiüdvéért gyászmisét tartatott s emlékére gyászjelentést adott ki. Az oly korán elköltözött kartársban **Móra István** sógorát gyászolja.

— **«Tanítók Háza gyufája.»** Reisner Emanuel jónévű gyulai gyufagyáros „Tanítók Háza gyufájára” nézve ajánlatot tett Eötvös-Alapunknak, ígérve, hogy ilyenévű gyártmányainak forgalmi összegéből 5%-ot jutat a mi házunk illetőleg házaink javára. Az Eötvös-alap gyűjtő és kezelő bizottsága, miután Reisner Emanuel gyáros az Eötvös-alap kötelekébe 400 korona befizetéssel alapító tagul is belépett, az ajánlatot elfogadta s a „Tanítók Háza gyufája” a napokban már forgalomba is került. A gyártmányok (mert kétféle van: vörös szalon és u. n. svéd gyufa) nem csak a hazai, de a külföldi legjobb e nemű gyártmányokkal is versenyképesek. Az Eötvös-alap elnöksége lapunk útján is felszólítja az egész hazai tanítótságot, hogy ezentúl csak „Tanítók Háza gyufáját” használjon s a mi házaink javára jövedelmező gyufák terjesztésére minden tőle telhetőt kövessen el. — Ne feledjük, hogy fillérekből lesz korona és koronákból az ezrek és százezrek. A magyar tanító-ág örvendetes módon találkozott egy eszmében és mint egy ember sorakozotta „Tanítók Háza” diadalmasan kibontott zászlója alá. Az Eötvös-Alap elnöksége most ezt az öntudatra ébredt tanítótságot arra kéri, hogy a Tanítók Háza gyufájának terjesztésével is támogassa a tanítók anyagi jólétére irányzott nagy munkájában. — Nagy hatalom vagyunk mi tanítók, ha összetartunk! A „Tanítók Háza gyufájának” terjesztésében csak egy kis fáradságra van szükségünk: menjen el minden kartársunk községre kereskedőjéhez vagy kereskedőihöz és közölje vele (vagy velük), hogy Gyulán Reisner Emanuel gyufa gyárában a „Tanítók Háza” javára jövedelmező kitért gyufák rendelhetők meg, szólítsa föl őt (vagy őket) ily gyufák megrendelésére és a „mi fiaink” javára jövedelmező gyufák rövid idő alatt az egész országban el fognak terjedni.

— **A mellékfoglalkozás.** A székes-főv. tanácsa legközelebb tartott ülésében elfogadta a közokt. bizottság azon javaslatát, hogy tanár és tanító pénzügyi intézeti alkalmazott nem lehet és orvosi gyakorlatot nem folytathat. — Miként már előbb jeleztük, mi a tanács álláspontját helyeseljük, a mellékfoglalkozások megszorítását az ügy érdekében levőnek tartjuk. Ha hivatás a tanítói és tanári foglalkozás, nem fér vele össze az üzlet.

— **Kártyabarlangok-e a kaszinók?** Drégely Dezsőnek lapunk mult számában közölt „A kaszinó neme” czimű cikkében az a kitért fordul elő, hogy a kaszinók, kártyabarlangok. Miután Drégely D. súlyt helyez arra, hogy ezt a kitért ő nem használta, kivánságára ime kijelentjük, hogy igaza van. A kitért mint cikk szellemének megfelelőt a hosszabb lélegzetű közlemény rövidítése alkalmával mi szurtuk közbe; mert mi úgy tapasztaltuk, hogy a kaszinók általában kártyabarlangok.

— **Értesítés.** Miután a nyár folyamára az Almásy Pál-telepre költöztem, felkérem a Népművelők Lapja i. t. dolgozó társait, hogy közleményeiket ezen czim alatt sziveskedjenek postára adni: „Ember Jánosnak, a Népművelők Lapja”

R á k o s-S z e n t-M i h á l y
(Pest-P.-S.-K.-Kún várm.)

Ember János.
fel. szerk.

TARTALOM.

Kötelességérzet. — Az iskolai nevelés vallás-erkölysi alapon. — Az egy tanító iskola — Tanító gyűlések. — Mit mondanak mások. — Irodalom. — Vegyesek.

Laptulajdonos: A Népművelők Budapesti Egyesülete
Kiadó: „Hunnia”-nyomda, Budapest VI., Teréz körút 3.

„Hunnia” könyvnyomda, Budapest, Teréz-körút 3.